

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.951:351.88](477)

Надія Бортник

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права
Національного університету “Львівська політехніка”
bnp1969n@gmail.com

Сергій Єсімов

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Національного університету “Львівська політехніка”
esimov_ss@ukr.net

Надія Мороз

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного та інформаційного права
Національного університету “Львівська політехніка”
nadiuka.nadi4ka.nadin@gmail.com

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, СУЧАСНИЙ СТАН

© Бортник Н., Єсімов С., Мороз Н., 2017

Розглянуто поняття, сутність, сучасний стан міграційних процесів. На основі міжнародно-правових актів проаналізовано термінологію, яку застосовують для визначення міграції та міграційних процесів. Характеризуються методологічні засади побудови моделі міграції на підставі концепцій та підходів, які існують у науковій літературі, особливості міграційних процесів, їх зв'язок з економічними, соціальними, демографічними, культурологічними і юридичними чинниками, взаємний зв'язок між імміграцією та еміграцією.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, еміграція, імміграція, взаємозв'язок, модель міграції.

Надежда Бортник,
Сергей Есимов,
Надежда Мороз

МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ

Рассмотрены понятие, сущность, современное состояние миграционных процессов. На основе международно-правовых актов анализируется терминология, которая применяется для определения миграции и миграционных процессов. Характеризуются

методологические основы построения модели миграции на основании концепций и подходов, существующих в научной литературе, особенности миграционных процессов, их связь с экономическими, социальными, демографическими, культурологическими и юридическими факторами, взаимосвязь между иммиграцией и эмиграцией.

Ключевые слова: миграция, миграционные процессы, эмиграция, иммиграция, взаимосвязь, модель миграции.

Nadia Bortnyk

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Head of the Department of Administrative and Information Law
Doctor of Law, Professor

Serge Esimov

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Associate Professor of the Department of Administrative and Information Law
Candidate of Law, Associate Professor

Nadiia Moroz

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Assistant of the Department of Administrative and Information Law
Doctor of Law

MIGRATION PROCESSES: CONCEPT, ESSENCE, CURRENT STATE

The article deals with the concept, essence, modern state of migration processes. Based on international legal acts, the terminology used to determine migration and migration processes is analyzed. Characterizes the methodological principles of constructing a migration model based on the concepts and approaches that exist in the scientific literature, the peculiarities of migration processes, their connection with economic, social, demographic, cultural and legal factors, and the mutual relationship between immigration and emigration.

Key words: migration, migration processes, emigration, immigration, interconnection, migration model.

Постановка проблеми. Міграція населення належить до категорії природних явищ; усі міграційні процеси підкоряються універсальним законам соціального розвитку, набуваючи разом з тим певної специфіки залежно від історичного часу і місця. Вона сприяє зокрема і збагаченню країн завдяки залученню трудових мігрантів, які впливають на соціальну сферу і економічний розвиток держав. У зв'язку з цим регулювання міграції (зовнішньої та внутрішньої) в державі є одним з головних завдань, що відображаються в законодавстві про міграцію. Міграційні процеси впливають на національні, соціальні, ідеологічні та інші інтереси різних категорій населення.

Аналіз дослідження проблеми. Статтю підготовлено з урахуванням наукових розробок у сфері міграції таких провідних учених, як Ю. Бузницький, А. Бабенко, В. Колпаков, О. Кузьменко, О. Малиновська, В. Новік, В. Олефір, С. Пирожков, О. Піскун, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, Ю. Тодика, В. Трощинський, П. Чалий, С. Чехович, О. Шамшур, В. Шаповал, М. Шульга та інших. Результати досліджень цих вчених мають важливе науково-практичне значення для подальшого дослідження сучасних міграційних процесів. Водночас зміни економічного, соціального та політичного характеру впливають на стан міграційних процесів та вимагають постійної уваги.

Мета статті є аналіз сучасного стану міграційних процесів у контексті їх поняття та сутності.

Виклад основного матеріалу. Вивчення юридичної спеціальної літератури та практики показує, що міграція населення значно впливає на всі сфери діяльності держави. Міграція населення належить до категорії природних явищ, а тому всі процеси в сфері міграції підкоряються певним універсальним законам соціального розвитку, в контексті яких вони набувають певної специфіки залежно від історичного часу та місця.

Міграційні процеси, за своєю суттю, мають соціальні та політичні елементи, що дає підстави для теоретичного аналізу та практичного оцінювання її впливу на соціально-політичний розвиток суспільства і держави. Міграція населення – це переміщення людей, пов'язані зі зміною місця проживання, тобто їх рух у просторі.

Міграція як характеристика динаміки населення повинна відповідати кількісним критеріям, оскільки переміщення людей може розглядатися вагомим чинником, якщо воно знаходиться під контролем держави або ряду держав. До міграції можна використати критерій, що передбачає переміщення вимушених переселенців, зокрема, якщо їх життя та здоров'ю загрожує небезпека з метою тимчасового притулку, в умовах надзвичайного стану, в умовах пошуку постійного та високого заробітку тощо.

У Словнику спеціальних термінів міграцією названо процес зміни постійного місця проживання індивідів чи соціальних груп: переміщення в інший регіон країни або в іншу країну. Міграцією є також переїзд на проживання із села в місто і навпаки [1].

Еміграція стосується виїзду людей, імміграція – в'їзду. У деяких літературних джерелах міграцію диференціюють як територіальне переміщення груп населення; процес зміни постійного місця проживання індивідів чи соціальних груп, що виражається в переміщенні в інший географічний район або країну. У словнику з соціології міграцію населення трактують як соціально-економічний і демографічний процес, який становить сукупність переміщень, здійснюваних людьми між країнами, районами, поселеннями [2].

Аналіз довідкової літератури дає підставу для таких висновків. По-перше, необхідно розрізняти в межах змісту терміна “міграція” еміграцію (виїзд, переміщення за межі) та імміграцію (в'їзд). По-друге, міграцію поділяють на внутрішню (переміщення в масштабах однієї держави) і зовнішню (переміщення з однієї держави в іншу).

Отже, можна припустити, що міграцією населення є територіальне переміщення громадян з однієї держави в іншу за різними підставами. На емпіричному рівні міграція завжди є рухом, територіальним переміщенням, мобільністю населення, а на теоретичному рівні її можна розглядати як кількісно-якісну величину життєдіяльності населення. Однак поняття “міграція”, закріпленого в законі, немає.

Річ у тім, що і в інших джерелах цей термін не існує, а використовуються близькі за змістом терміни, такі як “нелегальний в'їзд”, “перебування”, “репатріація”, “асиміляція”, “висилка”, “масовий приплив”, “виїжджають в неорганізованому порядку”, “неорганізовані переміщення”, “в'їзд на територію”, “переїзд”, “повернення в країну”, “свобода переміщення”, “свобода вибору місця проживання”, “право залишати країну”, “колективна висилка”. Наведені терміни виявляються в Конвенції про статус біженців, Конвенції про скорочення безгромадянства, Конвенції про статус апатридів, Загальній декларації прав людини, Декларації про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, Декларації про територіальний притулок, Декларації про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають тощо [3].

У національному законодавстві зустрічаються й інші пов'язані з поняттям “міграція” терміни та словосполучення: “неконтрольована міграція”, “імміграційний контроль”, “міграційні потоки”, “міграційна політика”, “міграційна ситуація”, “імміграційне законодавство”, “процеси міграції”, “міграційні процеси”. Всі вищевказані поняття є похідними від терміна “міграція”, хоча їх законодавчо не закріплено. Однак до нього додаються і деякі специфічні ознаки, що відображають застосування цього терміна до адміністративно-правової сфери. Інакше кажучи, за незмінності сутнісної ознаки переселення людей в загальне семантичне значення міграції слід вкладати і деякі інші ознаки, що найбільш концентровано відображають юридичну специфіку.

Говорячи про особливе значення категорії “міграція”, необхідно враховувати такі обставини. По-перше, з метою послідовного юридичного забезпечення державної міграційної політики та реалізації різних програм потрібне чітке визначення її змісту та обсягу предмета регулювання. Це необхідно для встановлення меж діяльності МВС України, до складу якого входить Державна міграційна служба України, яка реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, необхідно чітко визначити предмети її регулювання [4].

По-друге, внаслідок зв'язку міграційних відносин з правовідносинами інституту громадянства необхідне чітке визначення правомочності МВС України в сфері пересування, проживання і місця перебування громадян і іноземців. Аналіз міграційних потоків свідчить про те, що частину мігрантів становлять особи без громадянства, а отже, саме на Україну вони покладають надії щодо його набуття.

По-третє, нормативний розподіл міграції на “законну” і “незаконну”, а мігрантів – на “легальних” і “нелегальних” неможливий без адекватного трактування поняття “міграція”. Водночас, чітке законодавче (на рівні міжнародного та національного права) визначення спеціальних правових статусів біженця і вимушеного переселенця пов'язано із закріпленням в законі поняття “міграція”.

По-четверте, існування законодавства у сфері міграції, що має свій самостійний предмет регулювання, як наслідок, існування правовідносин у цій сфері впливають на зміну змісту поняття “міграція”, наповнюючи його новими юридичними ознаками.

Зазначені обставини свідчать не стільки про юридичне значення терміна “міграція”, скільки про необхідність розроблення його загального поняття: правового регулювання відносин у сфері міграції. Отже, можна запропонувати таке визначення міграції. Міграція – це сукупність суспільних відносин, врегульованих правовими нормами, пов'язаними з перетином громадянами зовнішніх і внутрішніх меж адміністративно-територіальних утворень з метою набуття ними нового правового статусу.

До основних істотних ознак можна додати і додаткові, пов'язані з громадянством, перетином державного кордону, набуттям місця проживання або перебування. Однак вони мають приватний характер і відображають деталі правового регулювання відносин міграційного процесу.

В юридичній літературі зроблено спроби визначити основи міграції, до яких належать вид, тип і форма міграції. Уточнення різновидів міграцій важливо для поняття елементів і сутності міграційного процесу. В юридичній літературі зустрічаються кілька різновидів переміщень, пересувань громадян: безповоротне, сезонне і маятникове. Ці пересування громадян мають певне значення для соціально-економічного розвитку суспільства та належать до особистих і речових факторів виробництва, впливаючи на перерозподіл трудових ресурсів.

З наведених видів міграції випливає, що міграційні процеси виконують функції регулювання потоків населення між адміністративно-територіальними одиницями для вирішення питань виробничого характеру та перерозподілу трудових ресурсів з одних регіонів в інші. Тому міграційні процеси впливають на визначення розвитку регіону з метою забезпечення зайнятості на одній території та скорочення безробіття на іншій.

Отже, можна виділити такі різновиди міграційних процесів: внутрішньодержавні – тобто реалізовані в межах однієї території; міждержавні – здійснювані за межі території, яку займають представники різних національностей. Така характеристика дає змогу усвідомити в міждержавних міграційних процесах ті елементи, які пов'язані з переміщенням конкретних людей – груп – на інші території. Однак накопичений досвід допомагає органам державної влади визначати проживання трудящих-мігрантів і регулювати міграційний процес.

Аналіз практики показує, що міграційний процес містить два аспекти переміщення громадян: вибуття та прибуття населення, зокрема трудових мігрантів з інших місцевостей.

Міграційний процес має низку елементів, які становлять переміщення певної категорії громадян, що здійснюються в часі та просторі. Для кожної територіальної сукупності людей міграційний процес є двояким рухом: вибуття та прибуття певної категорії громадян, пов'язаної зі зміною постійного місця проживання, якщо це є їх переселенням. Міграційний процес є фактором,

бо його можна визначати як одну зі складових, що впливають на зміну соціально-економічних відносин на тій чи іншій адміністративно-територіальній одиниці.

Основними елементами суті міграційного процесу можна назвати: характер впливу; час впливу; вплив на зміну етносу населення; властивості впливу (постійний, короткочасний, одноразовий). Всі ці елементи взаємопов'язані і впливають один на одного.

Міграційний процес як функцію можна розглядати як вплив на суспільні відносини суспільства та держави; зв'язок міграційного процесу з різними виробничими сферами життєдіяльності суспільства та держави та їх взаємозалежності; вплив на зміну етносу певної території.

Важливим моментом є побудова системи впливу ситуації на міграційний процес. При цьому передусім необхідно виділяти головний (або основний) вплив, що, звичайно, не применшує значимості інших впливів.

Міграційний процес як будь-який процес має певні стадії. На першій стадії формується територіальна рухливість населення. Основна стадія – це переселення людей. Завершальна стадія – інтеграція мігрантів на новому місці. Стадії міграційного процесу тісно пов'язані між собою. Для характеристики першої стадії міграційного процесу важливого значення набуває міграційна рухливість. Поняття “міграційна рухливість” і “переселення (переміщення)” не ідентичні. Зустрічається кілька тлумачень цього терміна. Передусім рухливість – це загальне поняття різних видів переміщення. Найчастіше його розглядають як синонім слова “переселення”, як загальне поняття потенційної та реальної міграції. На нашу думку, під рухливістю слід розуміти потенційну готовність населення до зміни свого територіального статусу, тобто потенційну міграційну активність, пов'язану з міграційними мережами. На думку В. Мойсей, наявність “міграційних мереж” є важливим чинником, який формує міграційні потоки, однак поняття “міграційна мережа” потрібно розширити. Адже це соціальне утворення охоплює не лише мігрантів, а й діаспору, а з іншого боку кордону – їхніх родичів, знайомих, співвітчизників, які проживають у країні виїзду. Тобто така мережа охоплює не менше ніж дві країни. Важливою є не лише наявність організованих у соціальну мережу мігрантів у певній країні, а й інтенсивність їхніх зв'язків із частиною мережі, яка залишилася на батьківщині [5, с. 45].

На другій стадії, тобто в процесі безпосереднього переселення, реалізується міграційна рухливість населення. Потужність міграційного потоку залежить від чисельності населення регіонів, низки чинників, з-поміж яких особливого значення набувають економічні. З огляду на дослідження М. Сірант, особливо впливають на міграцію такі важливі чинники, як рівень життя, наявність безробіття; заробітна плата; доходи; рівень життя тощо [6, с. 102]. Отже, на перший план виходять економічні чинники, а на другий – питання соціального благополуччя. Динаміка міграційних процесів, що відбуваються на території України починаючи з 1990-х років, є незаперечним доказом.

С. Колос поділяє всі фактори, що впливають на міграційні процеси, на дві великі групи чинників: які впливають на переселення на ту чи іншу територію; які спонукають їхати з постійного місця проживання. Діють обидві групи факторів, але пріоритетного значення набуває перша [7, с. 195, 196].

Чинники, які впливають на переселення, містять усі стадії міграційного процесу, які, за висловом С. Колоса, охоплюють формування мотиву, пошук оптимального рішення, дії, зміни, реакції і впливу мешканців нового місця переселення на дії мігранта [7, с. 195]. Чинники, які спонукають їхати з постійного місця проживання, можуть містити тільки одну стадію. Третя стадія міграційного процесу – інтеграція: по-перше, процес пристосування людини до нових умов життя і, по-друге, пристосування умов життя до потреб людини. Ці дві сторони мають форму адаптації і облаштування.

В адаптації трудових мігрантів – висококваліфікованих спеціалістів і робітників, гостра потреба в яких є відчутною для економіки України – можна виділити три найважливіші види. Перший має загальний характер і означає пристосування громадянина до нового соціально-демографічного середовища цього місця; другий пов'язаний зі зміною статусу на місці проживання або перебування, а третій вид виникає, коли процес переселення здійснюється між державами з різними природними умовами та географічним положенням. Важливим компонентом пристосування є облаштування трудових мігрантів у місцях поселення, тобто процес досягнення рівня добробуту.

Адаптація та облаштування становлять взаємодію суб'єктивного та об'єктивного, але адаптація – це пристосування суб'єкта до об'єктивних умов навколишнього середовища, а облаштування – перебудова об'єктивних умов відповідно до потреб суб'єкта. Вибуття населення, яке заміщується іммігрантами з сусідніх країн, становить певну небезпеку для цілісності держави (хоча за даними Представництва МОМ в Україні “Міграція в Україні: факти і цифри” цю проблему не зазначено [8]).

Доволі важливо підкреслити, що протягом кількох століть наукові погляди на міграційні процеси залежно від завдань розвиваються у межах економічного, географічного, історичного, демографічного, системного, політичного та інших підходів.

На початку ХХІ ст. акцент в аналізі міграційних процесів змістився на дослідження людського потенціалу, який слугує найважливішою передумовою економічного розвитку. В межах цієї концепції міграційні процеси є одним з пояснень відмінностей у темпах економічного зростання, що існують між країнами.

Однак міжнародна міграція населення може здійснюватися і з економічних, і з неекономічних причин. До переліку останніх належать політичні та релігійні причини, об'єднання і розпад держав, природні лиха, війни, екологічні проблеми, причини особистого характеру. Вплив неекономічних чинників має посилюватися у міру зближення рівнів соціально-економічного розвитку країн, зміцнення інтеграційного потенціалу в різних регіонах світу.

Міграційні процеси в найбільш розвинених країнах є складовою, пов'язаною не тільки з власне економічними чинниками, а й з такими поняттями, як “соціальний комфорт”, “соціально-політичні умови”, “соціально-культурні чинники”, “психологічні засади” тощо.

Основні причини міграційних процесів, як і раніше, криються в різному рівні розвитку окремих країн, тому і в ХХІ ст. потоки робочої сили переміщуються з країн з низьким рівнем життя до країн з вищим рівнем. Об'єктивно можливість міграції з'являється внаслідок національних відмінностей в умовах праці і заробітної плати. Істотним економічним чинником, що визначає міграцію робочої сили, залишається наявність безробіття в низці країн, передусім, слаборозвинених. Не менш важливим фактором міграційних процесів є вивезення капіталу, функціонування міжнародних корпорацій. Транснаціональні корпорації сприяють з'єднанню робочої сили з капіталом, здійснюючи або рух робочої сили до капіталу, або переміщення свого капіталу в регіони, де є зайва робоча сила. Розвиток транспортної мережі, своєю чергою, сприяє суттєвому розширенню міжнародної міграції населення.

Доцільно зауважити декілька підходів до аналізу сучасних міграційних процесів: соціологічний, соціально-психологічний, демографічний, міграційно-політичний, біологічний, юридичний та інші. Найбільш затребуваними в дослідницькому плані сьогодні стають соціологічний і соціально-психологічний підходи до аналізу сучасної міграції, оскільки мотивація трудових мігрантів часто ґрунтується не на історичному досвіді, економічному розрахунку, політичних переконаннях, а на психологічних установках потенційних мігрантів. У результаті включення загострюються соціально-політичні проблеми у державах, які приймають міграційні потоки.

Слід зауважити, що еміграція робочої сили сприяє зростанню кваліфікації робітників, які виїжджають з країни з високим рівнем технологій, передовими стандартами трудової етики, дисципліни і організації виробництва. Після повернення набуті знання допомагають удосконалювати трудову діяльність всередині своєї країни, сприяючи процесу соціально-економічного розвитку. Велике значення для економіки країн-експортерів робочої сили має приплив іноземної валюти, яку переводять трудові мігранти, тим самим сприяючи нормалізації фінансової ситуації всередині країни.

Одним з самостійних підходів до вивчення міграційних процесів є методологічний, оскільки розроблення методів побудови моделей міграції є важливим теоретичним напрямом.

Серед численних концепцій, які формують модель міграції, найбільш теоретично дослідженою є економічна модель міграції. Міграційні процеси найчастіше виникають між різними державами, чому сприяють культурні, лінгвістичні, адміністративні та інші зв'язки, розширюючи світовий ринок. Водночас, у країнах з надлишковими трудовими резервами виникла теорія справедливої компенсації за використання робочої сили, насамперед висококваліфікованих кадрів. Зокрема, акцент робиться на відшкодування всіх витрат, пов'язаних з переміщенням іноземної

робочої сили і використанням її в країні в'їзду, навіть якщо йдеться про тимчасову трудову міграцію. В контексті економічного напрямку дослідження імміграція розглядається як важливий позитивний елемент економічного та демографічного розвитку.

Демографічний підхід органічно включає міграційний процес в інші демографічні процеси, з якими міграція тісно взаємопов'язана та послідовно змінюється у зв'язку з розвитком суспільства.

З позиції соціології міграційний процес розглядається як важливий демографічний процес, що виходить із припущень прямого, непрямого, сукупного і негативного впливу міграції на демографічний розвиток. Розглядаючи міграційний підхід, слід зазначити, що він містить низку наукових концепцій. Одна з наукових концепцій – це мобільний перехід як основна ідея, яка виражається в існуванні чітко виражених закономірностей в збільшенні територіальної мобільності, що відбуваються поетапно. При цьому під територіальною мобільністю розуміють все різноманіття територіальних пересувань незалежно від відстані та часу. Другий з різновидів концепції є міграційний перехід, де основну увагу звертають на міжнародну безповоротну міграцію та її роль в демографічному розвитку. У сучасному розумінні вказані концепції виступають як концепція системи міграційних зв'язків (мереж), або теорія міграційних ланцюгів.

Культурологічна концепція розглядає міграцію в контексті взаємодії між людьми двох різних країн і в межах простору, що містить обидві сторони. При цьому соціальна взаємодія відбувається в межах ринку робочої сили, який за своєю природою інтернаціональний.

Асиміляційна концепція ґрунтується на лінійності процесу адаптації іммігрантів до суспільства країни в'їзду, яка ґрунтується на засадах культури як колективного способу адаптації до навколишнього природного та соціального середовища.

Політична концепція містить власне політичне спрямування та інституціоналізм. Вона передбачає міжнародну міграцію як переміщення громадян з однієї держави в іншу на постійне проживання за згодою тієї чи іншої держави.

Системний підхід об'єднує різні концепції, показуючи зв'язок міграційних процесів з екологічним, історичним, етнографічним, психологічним аспектами, які сформовані в різних концепціях.

Існує також генетичний, філософський, юридичний, інформаційний підходи до вивчення міграційних процесів. За юридичного підходу особливу увагу концентрують на впливі міжнародного права на стан населення, зокрема іноземного. Правознавчий напрям полягає у вивченні та розробленні правових норм і законодавчих актів, спрямованих, з одного боку, на регулювання основних прав мігрантів, виходячи із Загальної декларації прав людини, з іншого – на розроблення основних понять і визначень (“іммігрант”, “емігрант”, “біженець”, “трудова мігрант” тощо). Саме цей підхід визначає міграційну політику у відношенні і внутрішньої, і особливо міжнародної міграції.

На сучасному етапі розвитку суспільства загалом зростає прогностична функція науки. Адміністративне право у руслі цієї тенденції має бути зорієнтоване на виконання різноманітних завдань прогнозування правопорушень на найближче та далеке майбутнє. Але для цього юридична наука має бути збагачена методологічним арсеналом вивчення проблем ефективності механізму адміністративно-правового регулювання [9, с. 9]. Застосування різних концепцій і підходів у дослідженні міграційних процесів дає змогу зробити узагальнюючий висновок про те, що ці методи постійно збагачуються та розвиваються, що дасть змогу вийти на новий рівень досягнення соціальних явищ.

Висновки. Класифікація наукових концепцій і підходів до вивчення міграційних процесів населення дає змогу зробити такі висновки:

– важливим науковим напрямом є розроблення понятійного апарату таких категорій, як “міграція” і “міграційний процес”, які сьогодні набувають універсального, узагальнювального характеру і в широкому сенсі отожднюються з поняттям “міграційний рух”;

– міграція як процес є об'єктом вивчення низки наук, аналіз яких передбачає системність і комплексність у вивченні зовнішніх і внутрішніх переміщень меж адміністративно-територіальних утворень незалежно від чинників, що їх зумовлюють, з метою набуття нового правового статусу;

– міграцію як процес необхідно розуміти у контексті сукупності окремих подій переміщення населення, пов'язаних з їх соціальними аспектами, які зумовлюють об'єктивно неминучі або суб'єктивно виникаючі відносини у всіх сферах соціального життя;

– міграція як процес у юридичному аспекті визначає територіальне переміщення людей, при цьому мають на увазі їх переміщення у фізичному, а не в соціальному, економічному чи правовому просторі. Ця ознака відображає сутність міграції – територіальне переміщення людей, пов'язане з пошуком кращих умов життя (у вузькому сенсі).

Міграція, будучи на емпіричному рівні певним процесом територіального переміщення, контролюється державою, його спеціалізованими або іншими органами, посадовими особами. Сукупність міграційних процесів, що здійснюються відповідно до міграційного законодавства України, утворює особливий вид правових відносин – міграційні правовідносини. Суб'єктами цих правовідносин є, зокрема, трудові мігранти та органи державної влади і місцевого самоврядування, посадові особи МВС України. У більшості випадків міграція породжує новий адміністративно-правовий статус.

1. Словник спеціальних термінів. [<http://politics.ellib.org.ua/pages-13182.html>]. 2. Побулавець Н. Л. Концептуальні підходи до дефініцій поняття “міграція” / Н. Л. Побулавець, 23.05.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/stvtpp_2014_1_62.pdf]. 3. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підруч. / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К.: Знання, 2012. – 631 с. 4. Постанова Кабінет Міністрів України від 20.08.2014 № 360 “Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF>]. 5. Мойсей В. І. Зовнішні економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили: дис. ... канд. ек. наук: спец.: 08.00.02 / Валентина Іванівна Мойсей. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2015. – 235 с. 6. Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід: матеріали учасників третьої наук.-практ. конф. (Львів, 19 травня 2017 року). – Львів: ННПП НУ “Львівська політехніка”, 2017. – 302 с. 7. Колос С. М. Фактори впливу на міграційні процеси в Україні / С. М. Колос // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля 2013. № 16 (205). С. 194–203. 8. Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. – К.: Представництво МОМ в Україні, 2016. – 32 с. 9. Ортинський В. Новітні методи дослідження адміністративно-правових явищ / В. Ортинський // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки 2014. № 782. С. 5–9.

REFERANSE

1. Slovník special'ných terminiv [Dictionary of special terms]. Available at: <http://politics.ellib.org.ua/pages-13182.html>. 2. Pobulavec` N. L. **Konceptual`ni pidxody` do definicij ponyattya “migraciya”** (Conceptual approaches to definitions of the concept of “migration”). Available at: file:///C:/Users/User/Downloads/stvtpp_2014_1_62.pdf. 3. Ty`mchenko L. D. **Mizhnarodne pravo** (International law). Kyiv, Knowledge Publ., 2012, 631 p. 4. **Postanova Kabinet Ministriv Ukrayiny` Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Derzhavnu migracijnu sluzhbu Ukrayiny`** [On Approval of the Regulation on the State Migration Service of Ukraine]. The Postanova Kabinet Ministriv Ukrayiny` of Ukraine on August 20, 2014. 5. **Mojsej V. I. Zovnishni ekonomichni efekty` mizhnarodnoyi migraciyi robochoyi sy`ly`** Diss, kand. econom. nauk [External economic effects of international labor migration. Cand. econom. sci. diss.]. Lviv, 2015. 235 p. 6. **Teoriya i prakty`ka konstytucionalizmu: ukrajins`ky`j ta zarubizhny`j dosvid** [Theory and practice of constitutionalism: Ukrainian and foreign experience]. Materials of participants of the third scientific-practical conference, Lviv, 2017, 302 p. 7. **Kolos S. M. Faktory` vply`vu na migracijni procesy` v Ukrayini** [Factors Influencing Migration Processes in Ukraine]. Herald of East-Ukrainian National un-th them Volodymyr Dahl, 2013, Vol. 16 (205), 194–203 pp. 8. **Migraciya v Ukrayini: fakty` i cyfry`. Mizhnarodna organizaciya z migraciyi. Predstavny`czstvo v Ukrayini** (Migration in Ukraine: Facts and Figures. International Organization for Migration. Representation in Ukraine). Kyiv, IOM Representation in Ukraine, 2016, 32 p. 9. **Orty`ns`ky`j V. Novitni metody` doslidzhennya administraty`vno-pravovy`x yavy`shh** [Newest methods of research of administrative-legal phenomena]. Herald of the National University Lviv Polytechnic University. Series: Law Sciences, 2014, Vol. 782, 5–9 pp.

Дата надходження: 01.11.2017 р.